

PSALAM 96 (97)

Ovaj je Psalam bez naslova.¹⁾ Iz proučavanja teksta možemo ipak zaključiti, da ide za istim ciljem, za kojim je išao i predašnji Psalam 94 (95), te da je, stoga, spjevan istom povjesnom prigodom, kojom je spjevan i taj Psalam; da je spjevan, naime, prigodom posvećenja šatora na brdu Sionu, i da promatra taj događaj pod istim vidom:

Bog je očito dao do znanja, da svojim pobjedama u korist Israelskog naroda želi biti pokoriteljem, gospodarom, kraljem i ocem obećane zemlje, jer hoće da se samo njega tu časti i sluša u svemu, kao što se sam misli brinuti za obranu i dobrobit naroda. Ako Israelski narod misli prihvatiti Božju ponudu mora odlučno odbaciti svaki oblik idolopoklonstva u uspostavljenom kraljevstvu i svim srcem štovati isključivo samo pravoga Boga.

Red 1—5.

1. *Yahweh je postao kraljem i sva je (obećana) zemlja u slavlju * brojni otoci priređuju svečanosti.*

2. *Olujni ga oblaci okružuju, * stoluje na nepokolebljivom prijestolju pravde i suda.*

3. *Vatra će otvarati put pred njim, * i spalit će svuda unaokolo njegove protivnike.*

4. *Njegove su munje obasjale čitavi svijet, * osjetila ih je (obećana) zemlja i stresla se je.*

5. *Gore su se rastopile kao vosak pred Yahweh-ovim dolaskom, * pred dolaskom pokoritelja i gospodara cijele (obećane) zemlje.*

1. „Yahweh je postao kraljem“ samim obredom posvećenja šatora.

1) LXX imaju naslov: „Ovoga Davida, (ili: u čast našem Davidu). Kad je povraćena njegova zemlja“. — Je li zbilja ovaj Psalam Davidov? Glede vremena i glede povjesne prigode bi mogao biti kao i Ps. 94 (95). Ali bi izraz **ovoga Davida**, ili još bolje **u čast našem Davidu**, mogao također značiti, da ga je spjevao neki drugi nadahnuti pisac u cilju da pohvali, preporuča i raširi među narodom Davidove namjere o uspostavljanju jedinstvenog Israelskog kraljevstva i o javnom i svečanom štovanju Boga na gori Sionu. — Izraz **kad je povraćena njegova zemlja** mogao bi se odnositi na onaj čas, kad je on konačno oslobodio cijelo područje Israelske države, uspostavio svoju vlast nad njim, a kraljevstvo svim silama nastojao pripisati i pokloniti isključivo Bogu, kao što to iznose iscrpljivo Ps. 67 (68) i 46 (47).

„I sva je (obećana) zemlja u slavlju“²⁾ Israelci (obećana zemlja) van sebe od radosti slave Jahweh-a koji je postao kraljem. Kao njegovi pravi štovatelji vesele se da će njegovo štovanje sada moći poprimiti sve svoje moguće razmjere.³⁾

„Brojni otoci priređuju svečanosti“. Između pogana bilo je i takovih, koji su suosjećali s Israelcima, poštovali njihovog Boga i veselili se što je on u časti. Takovi priređuju svečanosti sada, kad je Jahweh postao kraljem i primio tako najveću čast od ljudi, te na taj način sudjeluju i oni u proglašenju Jahweh-a kraljem.

2. „Olujni ga oblaci okružuju“. Iz tih će oblaka izlaziti vatra i munje, o kojima će biti govor u slijedećim recima. I sudsko prijestolje, i olujni oblaci, i vatra, i munje nagovještaju da Bog dolazi pun srdžbe da uspostavi najstroži sud nad svojim protivnicima, nad odmetnicima.⁵⁾

„Stoluje na nepokolebljivom prijestolju pravde i suda“. Doslovno: „Pravda i sud su nepokolebljivo učvrstili njegovo prijestolje“. Bog nema pred sobom ni dobrote ni milosrđa nego samo najstrožu pravdu.

3. „Vatra će otvarati put pred njim, * i spalit će svuda unaokolo njegove protivnike“.

Opisuje se teofanija suda: nema nikakvih rasprava već samo izvršenje presude: vatra jednostavno spaljuje i uništava svakog idolopoklonika, odmetnika.

2) LXX i današnji tumačitelji prevode s imperativom oblike *yiqtol neka se vesele i neka se raduju*. Sv. Jeronim ih je naprotiv preveo s futurum. Prvi su mislili, da Psalmista pozivlje Israelce i poganske narode, da s radošću prime vijest o proglašenju Boga za kralja, dok je sv. Naučitelj tu vidio neku vrst posljedice, koja bi se mogla izraziti na ovaj način: Jahweh je postao kraljem, te zato je zemlja u slavlju a poganski narodi priređuju svečanosti. Futur ovdje ne označuje buduću radnju, nego radnju koja je posljedica nekog prijašnjeg događaja.

Nama se ne čini da bi se moglo raditi o pozivu sa strane Psalmiste, jer u cijelom Psalmu nema više ni riječi o tome, već se govori isključivo o toku Božjeg suda, ili bolje reći o uvjetima pod kojim će Bog pristati da preuzme upravu i obranu svoga naroda i o prihvaćanju uvjeta sa strane naroda. Moramo, stoga, pretpostaviti da se u prvom retku govori isključivo o činjenici da je Bog proglašen za kralja s nakanom da se prikaže što će on kao kralj zatražiti: on će zatražiti da nestane potpuno svih odmetnika.

3) „Sva je zemlja u slavlju“. Doslovno: „Zemlja se veseli“. Ne radi se o citavoj kugli zemaljskoj, nego o jednoj određenoj zemlji, o Israelskoj državi. Ona se veseli, ali ne u svojoj duši ili nutринi već prema vani, tj. ona slavi.

4) „Brojni otoci priređuju svečanosti“. Doslovno: „Brojni se otoci raduju“. Radi se još uvijek o vanjskoj radosti, koja se sastoji u svečanostima. — Brojni su otoci i Grčki i svi ostali sjeverni otoci Sredozemnog mora. Kao i sve države na sjevernim obalama toga mora. Moramo ipak pretpostaviti da je Psalmista htio obuhvatiti ne samo države Sredozemlja, nego i sve ostale poganske zemlje.

5) „Olujni oblaci“. Doslovno: „Oblaci i mračna magla“. Mračna magla i oblaci nisu dvije stvari već jedna: teški, tmasti oblaci, naime, koji su skupili oluju u sebi.

4. „Njegove su munje obasjale čitavi svijet“. Toliko je munja, da je sav svijet obasjan njihovim svjetlom. Oblaci su se sada pretvorili u silnu oluju gromova.

„Osjetila ih je (obećana) zemlja i stresla se je“. Gromovi udaraju u zemlju idolopoklonika Israelaca, jer njih progoni Bog svojim strašnim sudom, a ne ostale pogane.

„Osjetila ih je“. Doslovno: „Vidjela ih je“, tj. vidjela ih je ili opazila na sebi.

5. „Gore su se rastopile kao vosak pred Yahweh-ovim dolaskom, * pred dolaskom pokoritelja i gospodara cijele (obećane) zemlje“. — Na sam Yahweh-ov dolazak popraćen vatrom i munjama gore se tope a zemlja drhće. Neograničena moć Božja nad cijelom prirodom ima dozvati u pamet Israelcima kako će Bog bez ikakve poteškoće pretvoriti u ništa sve svoje protivnike idolopoklonike.⁶⁾

U prvom dijelu (1—5) Psalmista prikazuje Yahweh-a, proglašenog Israelskog kralja, kako unutar samog Izabranog naroda pokazuje svoju vlast istrebljivanjem svih idolopoklonika; i opisuje njegov osvetnički pohod u obliku teofanije popraćene olujom, munjama i vatrom. — On je u stvari pjesnički slikovito prikazao pod kojim uvjetima Bog misli preuzeti vrhovnu upravu svog naroda. Kao da nam stavlja pred oči uvjete koje je netko u ime Božje mogao postaviti Izabranom narodu prije nego će se ovaj odlučiti da proglasi Yahweh-a svojim Božanskim kraljem.

Red 5—7.

*6. Nebesa su navijestila tok njegove pravde, * a sva su ga plemena ugledala u njegovom veličanstvu:*

6) „Pred dolaskom pokoritelja i gospodara cijele (obećane) zemlje.“ Doslovno: „Pred licem Gospodara cijele zemlje“. **Pred licem** ne moramo uzeti kao da Psalmista misli reći da se je Yahweh-ovo lice zazariilo kao vatra od srdžbe i da se od njega tope gore, jer lice vrlo često označuje prisutnost u hebr. jeziku a po tom i nečiji dolazak, kako je to u našem slučaju. Gore se tope od vatre i od munja, koje prate Yahweh-ov dolazak, a znak su njegovog raspaljenog gnjeva; Yahweh-ov dolazak je uprav u znaku strogog osvetničkog pohoda. S druge strane dolazak se ne mora smatrati kao posebna Yahweh-ova teofanija, već jednostavno kao izraz preuzimanja vlasti nad obećanom zemljom i nad Israelcima. Ako je Bog preuzeo vlast kao kralj nad Israelskim narodom, kaže Psalmista svojom antropomorfističkom slikovitošću, mora biti jasno da on neće trpjeti štovanja krivih bogova u svojoj državi i da će strogo kazniti svaki grijeh idolopoklonstva. — Namjesto **pokoritelja** i **gospodara** imamo u izvorniku, **adon**, što LXX prevode s **kyrios**, **dominus**, gospodar; a sv. Jeronim s **dominator**, pokoritelj. Yahweh nije postao gospodarom obećane zemlje jer su ga Israelci za to postavili, već jer je on sam nju osvojio i podvrgnuo pod svoju vlast. Kao pokoritelj i kao apsolutni gospodar obećane zemlje ima pravo da vlada i sudi.

7 a. „Neka se zastide svi idolopoklonici, * svi hvastavci krivih bogova!“

7 b. „A njemu će se pokloniti svi * pa i najugledniji!“

6. „Nebesa su navijestila tok njegove pravde“. Nebesnici proglašuju početak i zaključak Božjeg suda. Ovim istim riječima i ovim istim načinom uveden je i proglašen Božji sud i u Ps. 49 (50), 6: „Nebesa su navijestila tok njegove pravde: Eto Bog lično izriče svoj sud!“ Ali dok se u Ps. 49 (50), 6 predstavlja Bog gdje izravno i lično izriče svoj sud, u ovom se Psalmu izricanje suda stavlja u usta samih nebesnika.

„A sva su ga plemena ugledala u njegovom veličanstvu“. Sva plemena Israelova mogu otvoreno gledati Boga koji je došao da u svome kraljevskom veličanstvu i pravu sudi sa svom svečanošću.⁷⁾

7 a. „Neka se zastide svi idolopoklonici, * svi hvastavci krivih bogova!“ Prvi zaključak suda: Bog traži da nestane svakog traga idolopoklonstva iz njegove zemlje.

7 b. „A njemu će se pokloniti svi, * pa i najugledniji!“ Ove riječi sačinjavaju drugi zaključak Božjeg suda: svi Israelci moraju štovati bezuvjetno i isključivo jedinoga i pravoga Boga.⁸⁾

U drugom dijelu (6—7) Psalmista navodi otvoreno zahtjeve, koje Bog u svojstvu kralja Obećane zemlje postavlja u obliku svečanog suda svojim podanicima, tj. svome Izabranom narodu, a kojih se ovaj mora držati ako misli biti Božji odabrani narod i imati Boga za svoga kralja i svoga

7) „A sva su ga plemena ugledala u njegovom veličanstvu“. — Doslovno: „Sva su plemena ugledala njegovu slavu“. Riječi **njegovu slavu** predstavljaju jedan apstraktni izraz, koji stoji namjesto konkretnog pojma Boga. — Namjesto **plemena** imamo u izvorniku **'ammim, laoi, populi, narodi**, što označuje manje etničke skupine, zapravo razna plemena Israelova, jer upravo pred njima Bog drži svoj sud.

8) „A njemu će se pokloniti svi, pa i najugledniji“. — Doslovno: „Neka mu se poklone svi najugledniji“. Ali je misao Psalmiste očita: Bogu se moraju pokloniti svi kad se već ni najugledniji ne mogu oteti toj svojoj dužnosti. — U izvorniku namjesto **najugledniji** imamo **'elohim**, što LXX prevode s **angeloi**, anđeli, a sv. Jeronim s **dii**, bogovi. Današnji većinom prevode **božanstva**, i misle da Psalmista kaže, kako se sva kriva božanstva moraju prignuti pred Yahweh-om i ustupiti mu mjesto.

Ja mislim da se oni najugledniji zovu bogovima u prenesenom smislu, jer su prema ostalim radi ugleda i radi moći kao bogovi. To su svi voditelji pojedinih plemena, koji se moraju pokloniti Bogu u ime svoje i u ime svih svojih plemenika, i na taj način zasvjedočiti pokornost svega naroda Yahweh-u. Mislim da su i LXX sa svojim **anđelima** htjeli izraziti istu misao. — Uostalom nije rijetko da se pravi štovatelji Boga nazivlju bogovima u sv. Pismu, jer su oni pod osobitom zaštitom Božjom, i njih će Bog učiniti tako jakim drugim narodima da će im izgledati nepobjedivi kao sam Bog.

branitelja. — Od 1. do 7. r. Psalmista opisuje tok Božjeg suda pripovjedačkim stilom kao da se radi o nekoj činjenici. U stvari je on prikazao postavljanje uvjeta u obliku ostvarene činjenice.

Red 8—9.

8. *Sion je s radošću primio uspostavljanje tvoje uprave, Yahweh, zanosno joj kliču gradovi Judini.**

9. *„Yahweh je svevišnji Bog nad čitavom zemljom, ugledom je nadmašio bez usporedbe sve bogove!“*

8. „Sion je s radošću primio uspostavljanje tvoje uprave, Yahweh, zanosno joj kliču gradovi Judini“. Čitavi Izraelski narod s oduševljenjem prima Yahweh-ovu upravu i izjavljuje se spremnim izvršiti sve uvjete koje je Bog postavio samo da može imati sreću dobiti njega za svoga vladara.⁹⁾ — U 8. i 9. r. opisuje se obred proglašenja Yahweh-a kraljem nakon postavljenih i primljenih uvjeta.

9. „Yahweh je svevišnji Bog nad čitavom zemljom, ugledom je nadmašio bez usporedbe sve bogove!“ Sav narod izjavljuje da štovanje bilo kojeg drugog boga bezuvjetno mora ustupiti mjesto štovanju pravoga Boga. Ovom je izjavom ujedno službeno uspostavljeno Yahweh-ovo javno štovanje u Palestini.¹⁰⁾

U trećem dijelu (8—9) Psalmista iznosi oduševljenu odluku svojih sunarodnjaka koji otklanjaju svako krivo-boško štovanje kao nužni uvjet za uspostavljanje Božje vlasti nad Izabranim narodom i službeno poprimaju isključivo štovanje jedinog i pravog Boga.

Red 10—12.

10. *Svi vi koji hoćete Yahweh-a odbacite idolopoklonstvo! * On brani svoje vjernike, izbavit će ih iz ruku pogana.*

9) „Sion je primio s radošću uspostavljanje tvoje uprave, Yahweh, * zanosno joj kliču gradovi Judini.“ Doslovno: „Cuo je i obveselio se je Sion, * i radosno su zaklikale kćeri Judine radi sudova tvojih, Yahweh“. Namjesto sudova tvojih ja sam stavio uspostavljanje tvoje uprave. U hebr. jeziku suditi, šafat, često znači vladati, a sudovi, mišpatim, označuju također i upravu, jer je kod starih naroda dijelio pravdu onaj, koji je vladao ili upravljao. — Riječi radi sudova tvojih (uspostavljanje tvoje uprave, Yahweh) nalaze se na koncu retka ali se odnose na oba paralelna dijela, pa sam ih uvrstio u prvi dio, jer je naravnije našem stilu. — Namjesto gradovi Judini imamo u izvorniku Kćeri Judine. U Svetom pismu S. Z. često se upotrebljava izraz Kćeri Judine ili Israelove za gradove i sela Judina i Israelova, a Jerusalem se često nazivlje Kćeri sionskom.

10) „Ugledom je nadmašio bez usporedbe sve bogove“. Doslovno: „Uzdigao se jako nad svim bogovima“. Smisao je u jednom i drugom izrazu potpuno jednak: čitava zemlja štuje isključivo Yahweh-a kao svoga Boga, a svi su ostali bogovi zamračeni i otišli su u zaborav, nemaju više štovatelja, te ih je Yahweh na taj način u štovanju potpuno nadvladao.

11. Ostvarila se nada pravednicima, * ukazala se je radost kod iskrenih štovatelja.

12. Svečano gozbujujte pravednici u čast Jahweh-a, * kazujte kako se je proslavio!

10. „Svi vi koji hoćete Jahweh-a odbacite idolopoklonstvo!“ Ove riječi sačinjavaju posebni poziv Psalmiste upravljen Israelcima u cilju da ih odvrati od idolopoklonstva. U stvari to je samo stilski poziv čiji bi pravi smisao bio: Jer ste se odrekli idolopoklonstva Jahweh će vas obraniti od svih neprijatelja.¹¹⁾

„On brani svoje vjernike, izbavit će ih iz ruku pogana.“ Israelci nisu uzaludno proglasili Jahweh-a svojim kraljem niti su se uzaludno obvezali da će njega jedinoga štovati kao svoga Boga: On je preuzeo na se dužnost da ih brani i štiti kao svoj vlastiti narod i da ih učini jačim od svih njihovih protivnika.¹²⁾

11. „Ostvarila se nada pravednicima, ukazala se je radost kod iskrenih štovatelja.“ Jahweh je proglašen svečano kraljem i svečano se je i neopozivo obvezao da će štiti svoj narod: odatle neprevarljiva nada, koja odgovara stalnosti same stvarnosti, i iskrena radost pravih Božjih štovatelja.¹³⁾

12. „Svečano gozbujujte pravednici u čast Jahweh-a, kazujte kako se je proslavio“. Pravednici su vjerni Israelci

11) „Svi vi, koji hoćete Jahweh-a“. Doslovno: „Svi vi, koji ljubite ili volite Jahweh-a“. Glagol 'ahab, ljubiti ili voliti, ima dosta široko značenje: U našem slučaju ima smisao: koji ste željni da Jahweh zavlada s nama. „Odbacite idolopoklonstvo“. Doslovno: „Mrzite zlo“. Glagol sane, mrziti, ima također široko značenje i može se upotrijebiti za mržnju, odbojnost, nemar, oduravanje itd. — A zlo o kojemu se govori u retku jest zlo idolopoklonstva, izravni grijeh protiv Jahweh-a.

12) „On brani svoje vjernike“. Namjesto vjernike imamo u izvorniku **hasidim**, što LXX prevode s **hosiol**, a sv. Jeronim sa **sancti**. Riječ **hasid** označuje samilost, a **hasidim** su oni, prema kojima Jahweh iskazuje svoju naročitu samilost: to su njegovi vjerni štovatelji, koji se uzdaju uprav u njegovo milosrđe i radi toga ga i štiju.

„Izbavit će ih iz ruku pogana“. Namjesto pogana imamo u izvorniku **reša'im**, što LXX prevode s **hamartoloi**, a sv. Jeronim s **impii**. Zapravo to nisu ni jednostavni grešnici ni pravi bezbošci; to su oni, koji ne štiju Jahweh-a, pravoga Boga, pogani u većini slučajeva; oni su protivno od **hasidim-a**. Jahweh će obraniti Israelce od poganskih naroda.

13) „Ostvarila se je nada pravednicima“. Doslovno: „Granulo je svjetlo pravednicima“. Svjetlo u S. i N. Z. vrlo često označuje nadu u bilo koje dobro, naročito nadu u izbavljenje od ropstva. U ovom retku svjetlo izražuje nadu u zaštitu i obranu koju će vjerni štovatelji Jahweh-a imati zato što je Jahweh postao njihovim kraljem. — Pravednici, **saddiqim**, su besprijekorni štovatelji pravoga Boga.

„Ukazala se je radost kod iskrenih štovatelja“. Doslovno: „Radost onima, koji su ispravni u svojim nakanama“. Dakako moramo i u ovom drugom dijelu paralelizma pretpostaviti glagol **granula je**. A onda **ispravni** u svojim nakanama su oni, koji su svim srcem odani štovanju pravoga Boga i ne pomišljaju uopće na štovanje krivih bogova. — Namjesto **nakanama** imamo u izvorniku **leb**, srce, što može označiti i misao, i pamet i nakanu, i sve ono, što se zbiva u nutrini čovjeka, u njegovoj najskrovitijoj intimnosti.

koji štiju pravoga Boga. Ako se poganski narodi diče, pače i hvastaju svojim krivim božanstvima, pogotovo se onda Israelci moraju dičiti svojim Bogom pred svim drugim narodima i priznati pred njima što je sve Yahweh učinio za svoj narod.¹⁴⁾ — Treba shvatiti pravilno stil ovih dvaju zadnjih redaka: ostvarena nada i radost će se pravednika očitovati u pjesmama radosnicama koje su označene općenitim izrazima u 12. r.

U četvrtom dijelu (10—11) Psalmista iznosi pred svoje sunarodnjake velike blagodati, koje će proisteći iz njihovog štovanja pravog Boga.

12. r. služi kao zaključak: u njemu Psalmista pozivlje Israelce da budu gordi radi svoga Boga, koga su proglasili svojim kraljem, jer je to Bog, koji se je silno proslavio svojom velikom moći u prošlosti.

Iz 1. r. se jasno razabire, da se radi o svečanosti posvećenja. Također se može jasno razabrati iz svega Psalma, da Psalmista ide za tim, kako će Israelce odvratiti od idolo-poklonstva i kako će ih što bolje učvrstiti u štovanju pravoga Boga. Zato su i sadržaj i cilj Psalma potpuno jednaki sadržaju i cilju 94. (95) Psalma.

Čitavi se Psalam također može primijeniti u tipičnom značenju Israelcima iz doba Kristova, a općenito i svim ljudima. Krist je svojim dolaskom srušio svaki oblik idolo-poklonstva, uništio je sve ono, čime su ljudi mogli zamijeniti priznanje i štovanje Božje, a pozvao je svakoga čovjeka da širom otvori svoje srce blagom i isključivom uplivu jedinoga i pravoga Boga, svoga Stvoritelja i svoga Vrhovnog Gospodara, ali i svoga jedinoga i pravoga Oca, jer je Krist pojam Boga - Kralja izrazio pojmom Boga - Oca, budući da se Bog brine očinski za čovjeka, brani ga i štiti, i provida mu sve što mu je potrebno i u vremenu i u vječnosti širokogrudnošću, ljubavlju i darežljivošću oca prema sinu.

Paralelizam je sintetičan. Ponekada se ideja upotpunjuje u istom retku, a ponekada u dva retka kako smo naznačili u tekstu. Valja dobro paziti na nj za pravilno shvaćanje Psalmistove misli.

14) „Kazujte kako se je proslavio“. Doslovno: „Priznajte (svečanim izjavama ili pohvalama) njegovu svetu ili slavnu uspomenu“. Više puta smo naglasili da posvetiti se primijenjeno Bogu znači isto što i proslaviti se. Priznati svečanim izjavama ili pohvalama slavnu uspomenu Yahweh-ovu znači svečano priznati ono, što je dosada Yahweh slavno izveo u korist svoga naroda.